

Datum: 17-11-2022

Meer zorg voor de zorgenden

Opiniestuk naar aanleiding van de voorstelling van het Jaarverslag 2021-2022 'Meer gewicht aan kinderrechten

'Leerkrachten, begeleiders, hulpverleners en voogden zijn van onschatbare waarde. Zij laten kinderen en jongeren tot hun rechten komen. Geef hier vanuit het beleid veel meer gewicht aan. Er is nood aan een masterplan. Zórg voor de mensen die zorg dragen voor onze kinderen en jongeren.'

Dit was de centrale boodschap van het Kinderrechtencommissariaat gisteren op de voorstelling van het jaarverslag voor een voltallig publiek van mensen uit het middenveld, beleidsmensen en Vlaamse parlementsleden.

Chronisch personeelstekort

Even later in de plenaire vergadering drukte Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin Hilde Crevits haar afschuw uit over het misbruik in de crèches, dat deze week opnieuw aan het licht kwam. 'Te veel werk kan nooit een argument zijn om kinderen te slaan,' stelde ze terecht. Toch is het onder meer daar dat het schoentje knelt: te veel kinderen zijn toegewezen aan te weinig personeelsleden, wat dergelijke uitwassen in de hand werkt. Wat meer is, het chronisch personeelstekort is niet enkel een probleem van de sector kinderopvang, maar loopt als een pijnlijke rode draad door alle sectoren van opvoeding en begeleiding aan kinderen en jongeren.

Van september 2021 tot en met augustus 2022 kreeg het Kinderrechtencommissariaat 1249 meldingen en klachten. Eén op de vijf meldingen komen van professionals die elke dag met kinderen en jongeren werken. Vier of de vijf melders zijn ouders, familieleden, grootouders en de jongeren zelf. Bij de knelpunthema's staat onderwijs al een aantal jaar op nummer één. Daarna volgen de meldingen over hulp aan minderjarigen. Ook de rechten binnen het gezin blijven een heikel punt.

Gesloten deuren

Op dit moment zijn er bij de VDAB 1803 vacatures voor leerkrachten secundair onderwijs die maar niet ingevuld raken. Dit cijfer is nog een onderschatting van het werkelijke lerarentekort. Bij kinderopvang zijn er 1611 openstaande betrekkingen. Tussen juni en begin oktober 2022 kreeg het Vlaams Agentschap Opgroeien maar liefst 232 meldingen van 115 kinderopvanglocaties die hun werking grondig moesten aanpassen omdat ze niet over voldoende personeel beschikken. Ook in de jeugdhulp worden voor het eerst leefgroepen tijdelijk gesloten wegens gebrek aan medewerkers. Brussel is er het ergst aan toe: daar sloten maar liefst zes jeugdhulpvoorzieningen

hun deuren door personeelstekort, en gingen nog vijf andere noodgedwongen over tot een opnamestop. Voor 1 kind op de 3, en in Brussel zelfs voor 1 kind op de 2, kan jeugdhulp geen oplossing bieden voor een situatie waarbij dringend ingrijpen aan de orde is. Zo niet nog schrijnender is de toestand voor niet-begeleide minderjarigen en gezinnen op de vlucht voor wie er sinds oktober 2022 geregeld geen opvangplaats was en die met periodes op straat verbleven. Momenteel zijn er ten slotte 1858 niet-begeleide minderjarigen die nog geen voogd toegewezen kregen, ook door een gebrek aan mensen. De wachttijd bedraagt gemiddeld vier tot acht maanden. Voor alle duidelijkheid, het gaat hier over onbegeleide minderjarigen die misschien wel in het opvangnetwerk verblijven maar die de blijvende steun van een volwassene moeten missen en er dus alleen voor staan.

Terug naar huis

Onlangs kreeg het Kinderrechtencommissariaat een brief doorgestuurd van de mama van een jongen met een beperking, die zij zelf ontvangen had van de VAPH-voorziening waar haar zoon de hele week verblijft. Via de brief meldt de voorziening haar dat ze niet langer een voltijds programma kan waarborgen en dus moet overgaan op een opvang van slechts enkele dagen per week. De opvang is dus deels terug ten laste van de ouders die hiervoor mogelijk hun job volledig of gedeeltelijk moeten opzeggen. 'Veel ouders zijn uitgeput en personen met een beperking kunnen niet opkomen voor hun rechten.'

Ook jeugdadvocaten in Brussel slaken een noodkreet over kinderen die naar huis gestuurd worden, ook al is de situatie daar alles behalve veilig. Personeelstekort maakt ook hier opvang onmogelijk en doet de wachtlijsten nog langer worden. Zo worden twee kleuters uit Brussel, bij wie een ernstig vermoeden van fysieke mishandeling is gerezen, na lang wachten uiteindelijk geplaatst in een voorziening. Maar dan blijkt er toch te weinig mankracht voor bestendige zorg, en bij gebrek aan alternatieven worden de kinderen terug naar huis gestuurd. De mishandelingen blijven duren, de kinderen komen met fysieke tekens van die mishandeling naar school. Iedereen weet dat het misloopt, maar er gebeurt intussen niets. De vraag rijst of we hier niet moeten spreken van schuldig verzuim van een samenleving ten aanzien van kinderen in moeilijkheden.

Recht op bescherming

De opvang door de overheid schiet ook te kort voor de grote toestroom aan minderjarige asielzoekers en hun familieleden. Toch heeft elk kind op de vlucht recht op bijzondere bescherming. Sommige niet-begeleide minderjarigen kunnen momenteel niet rekenen op kwalitatieve opvang of zelfs noodopvang door plaatsgebrek en een personeelstekort bij de asielinstanties. Daarnaast is er een enorm gebrek aan voogden op wiens hulp, raad en bijstand zij nochtans onverminderd recht hebben. De Dienst Voogdij wijst daarom prioritair de weinige voogden die er zijn toe aan *kwetsbare* niet-begeleide minderjarigen – zijnde zwangere meisjes, degenen met ernstige medische en/of psychische problemen en zij bij wie er indicaties van misbruik of mensenhandel zijn. Maar elke minderjarige is kwetsbaar. Door het plaatsgebrek en het tekort aan mankracht, komen kinderrechten in al deze domeinen in het gedrang.

Omwenteling

Het is onaanvaardbaar dat kwetsbare kinderen en jongeren aan hun lot worden overgelaten. Er zijn dringend structurele oplossingen nodig voor het tekort aan plaatsen in alle domeinen van de hulpverlening.

Er moet dringend ingezet worden op de enthousiasmering en rekrutering van mensen in het onderwijs, de zorg en de opvang. De overheid zet hier op in met gerichte campagnes. En mensen aantrekken is zeker één van de sleutels. Maar wij geloven dat er daarnaast grondig moet nagedacht worden over arbeidsvoorwaarden en arbeidscontext. Er is nood aan een onvervalste opwaardering van leerkrachten en zorgverleners. Verlos hen van overtollige administratieve taken, zorg dat ze in hun kracht kunnen staan en erken wat ze doen ook op financieel vlak. Werk een masterplan uit van kwalitatief hoogstaande omkadering en begeleiding. Werk een visie uit voor de toekomst van deze sleutelfiguren. Misschien vereist niet alleen het ecosysteem van natuur en klimaat een noodplan, maar dringt evenzeer de noodzaak zich op van een omwenteling in het systeem van zorg en educatie aan onze kinderen en jongeren.

Opiniestuk gepubliceerd op [Knack.be](https://www.knack.be)